

ANDERSEN

200
GODINA

POD TUŽNOM VRBOM
SNJEŠKO BIJELIĆ

Maria
Palcuál

ANDERSENOVE BAJKE

Knjiga 3

POD TUŽNOM VRBOM
SNJEŠKO BIJELIĆ

Ilustracije: Maria Pascual

Izdavači

NIŠRO »OSLOBOĐENJE«
OOUR Izdavačka djelatnost
Sarajevo, Džemala Bijedića 185 – Izvršni izdavač

Za izdavača: Srboljub Petronijević
Glavni i odgovorni urednik: Miroslav Prstojević

ITRO »AUGUST CESAREC«
OOUR Izdavačka djelatnost
Zagreb, Prilaz JA 57

Za izdavača: Dragan Milković
Glavni urednik: Zdravko Židovec

Prijevod: Budislava Šćekić

Recenzenti: Jakov Jurišić, Lepa Špoljarić

© Copyright by Keystone

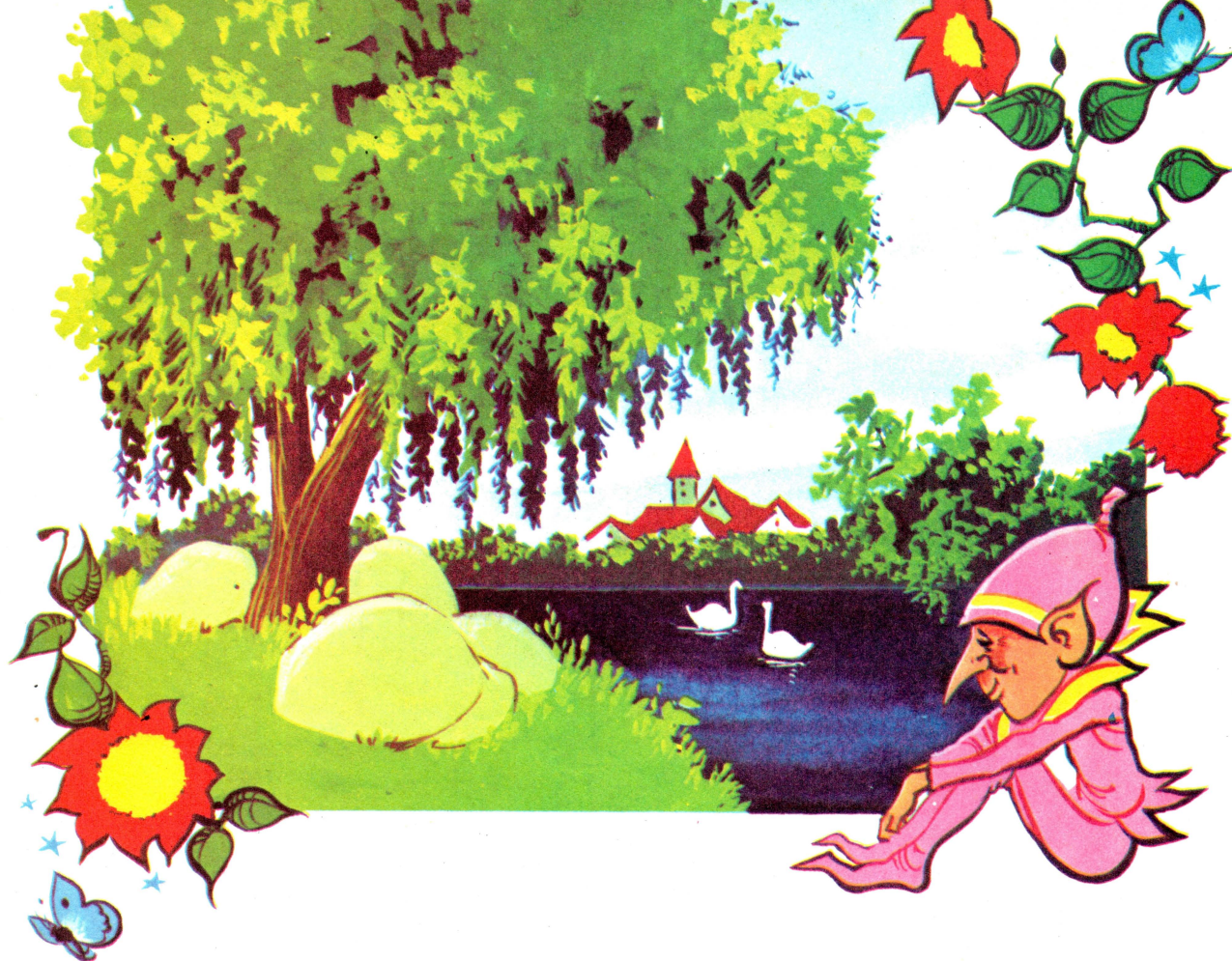
Naklada: 15.000

Prvo izdanje 1987.

Tisak: NIŠRO »Oslobođenje«
OOUR Štamparska djelatnost

Na osnovu mišljenja Republičkog komiteta za obrazovanje, nauku, kulturu i fizičku kulturu SRBiH, br. 02-413-135/86 od 25.4.1986. godine, redni broj 142 priloga 1, oslobođeno plaćanja poreza na promet

YU ISBN 86-319-0058-3
86-319-0061-3

POD TUŽNOM VRBOM

Grad Kjoga smješten je na obali mora. Veoma je lijep, ali ima i ljepših gradova. Zemljište oko grada gotovo je neplodno, a ravnice se prostiru unedogled, sve do šuma. No, onome tko je sretan i zadovoljan, svugdje je lijepo. Ljeti je uokolo Kjoga mnogo vrtova koji se protežu sve do prekrasne rječice. Na njezinoj obali živjelo je dvoje djece, Knud i Johana. Bili su susjedi. Igrali su se i puzali pod granjem ribizla. U dječakovu vrtu rasla je stara vrba, a djevojčicinu bazga. Djeca su se radije igrala pod vrbom koja je rasla nedaleko od rijeke. Dopuštali su im da se tamo igraju, iako je to mjes-

to vrlo opasno za djecu. Oba djeteta su bila veoma pametna. Knud se toliko bojao vode da se ljeti nije kupao. Ostala djeca su mu se rugala, igrajući se u vodi, ali Knud je sve to trpio. Mala Johana je sanjala da je isplovila u čamcu u zaljev Kjoga i da je Knud spašava. Kada mu je djevojčica ispričala svoj san, Knud se posramio što se boji vode. Bio je, pak, veoma ponosan što je bio glavni junak njena sna, iako nikada nije prilazio vodi.

Njihovi roditelji bili su siromašni. Često su se posjećivali, a Knud i Johana tada bi se zajedno igrali u vrtovima i među vrbama na ulici. Te vrbe su imale podrezane krošnje i nisu bile lijepe, ali njihov zadatak je bio da prave sjenu. Na-

suprot tome, stara vrba iz vrta bila je veoma lijepa, pa su djeca uglavnom sjedila ispod nje.

Grad Kjoga imao je i veliku tržnicu. Tog dana tezge su bile prepune cipela, raznobojnih vrpce i svakojakih stvari. Iako je gotovo stalno padala kiša, okupilo se mnogo svijeta. Zrak je odisao mirisom seljačkih bluza, a najprijatnije je mirisalo slano pecivo s jedne tezge. No, u ovoj je priči najznačajniji čovjek koji je prodavao kruh a odsjedao bi u kući Knudovih roditelja, svaki put kad bi došao na tržnicu. Dječaku bi uvijek poklonio zemičku, koji bi on dijelio sa svojom prijateljicom Johanom. Još je ljepše to što je prodavač peciva znao mnogo neobičnih priča, pa i o pecivu koje je prodavao. Priča koju je ispričao jedne noći duboko se dojmila djece, ona je nikad nisu zaboravila. Pošto je priča kratka, poslušajte je:

— Na poslužavniku nalazile su se dvije zemičke — započe prodavač priču. Jedna je zemička nosila šešir i bila je u obliku muškarca, a druga u obliku dame, i umjesto šeširom glava joj je bila pokrivena zlatnom kapicom. No njih treba

gledati samo sprijeda, kao i ljude, a nije pristojno nekoga gledati otraga, s leđa. Na lijevoj strani, muškarac je imao gorki badem, kao srce; žena ga nije imala — bila je obična zemička. Dugo su bili zajedno na pladnju, jer su služili kao uzorak, i napokon se zaljubiše, ali ni jedno ni drugo ne htjede to priznati. Što bi trebalo poduzeti da stvar postane ozbiljna?

— Muškarac mora prvi izjaviti ljubav — mislila je dama. Ipak, žarko ju je zanimalo da li je on voli.

Ali u njegovoj glavi rodila se pohlepna misao, što se uglavnom rađa u muškim glavama: želio je da bude čovjek od krvi i mesa, dječak s ulice koji ima četiri novčića. Kupio bi damu i pojeo je.

Zemičke su se osušile i stvrdnule, jer su danima i tjednima bile na poslužavniku. Dama je bila obuzeta nježnim i ženskim mislima.

— Dovoljno mi je i to što sam bila pored njega na poslužavniku — pomisli.

Zašuštalo joj je nešto u struku i ona se prepolovi.

— Živjela bi duže da je znala za moju ljubav — pomisli on.

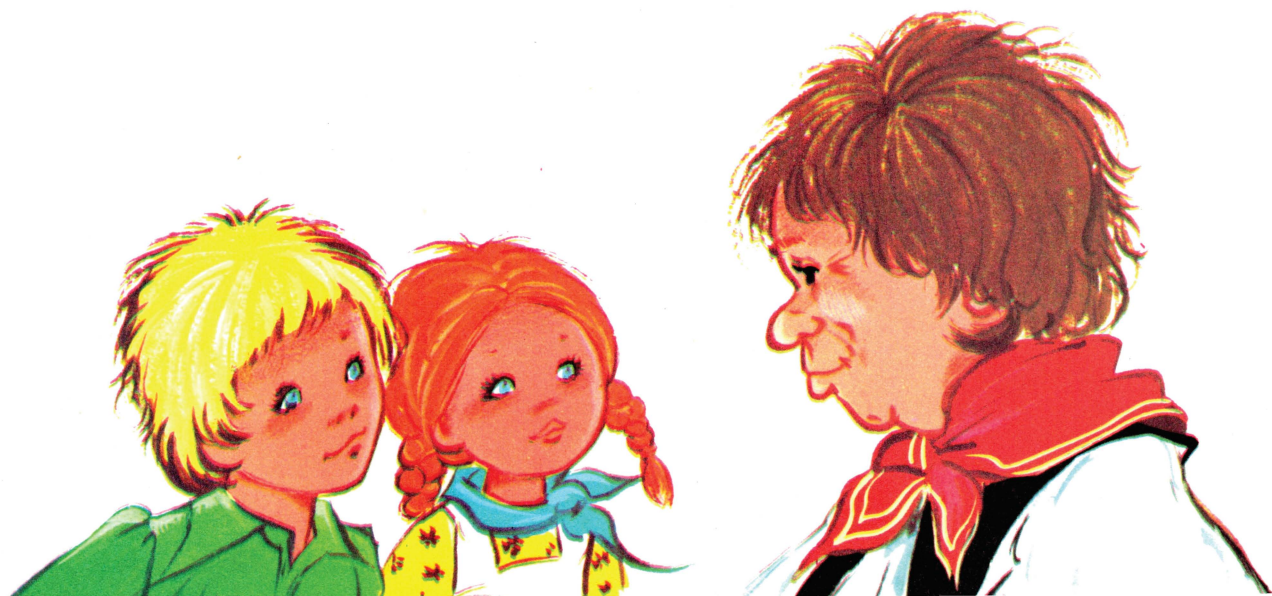
— I tako završava priča o dvije zemičke — reče prodavač peciva.

— Treba se diviti njihovim životima i njihovoj tihoj neostvarenoj ljubavi.

Evo vam ih! Vaši su!

Johani je dao muškarca, koji je bio cijel, a Knudu damu, koja se prepolovila. No, djecu je priča toliko ganula da im ni na pamet nije padalo da pojedu ljubavnike.

Slijedećeg dana djeca ih odnesoše na groblje grada Kjoge. Uputiše se u crkvu, čiji su zidovi i ljeti i zimi bili obrasli

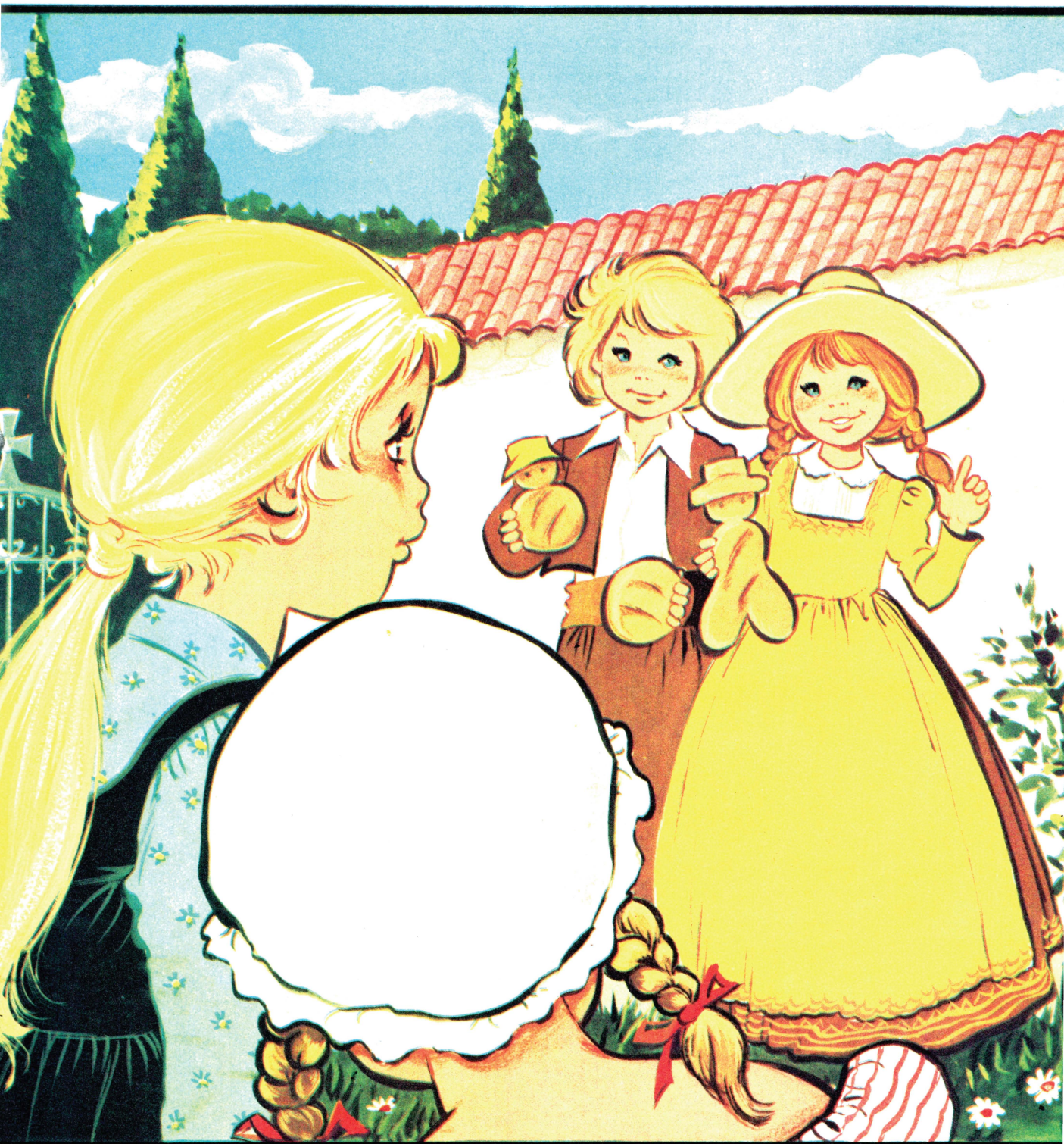

zelenim bršljanom. Spustiše obje zemičke na biljku koja je ležala na suncu. Zatim ispričaše grupi djece priču o njihovoj tihoj, nesretnoj ljubavi. Priča je bila lijepa. Svi su se složili da je ta ljubav doista bila nesretna i radoznalo su gledali par zemički. Međutim, jedan zločesti dječak pojede damu. Ostala djeca, ganuta nesrećom, zaplakaše i odmah — da jadni muškarac ne bude sam — pojedošu i njega. No, priču nikada nisu zaboravili.

Knud i Johana su stalno bili zajedno pored bazge ili ispod vrbe. Djevojčica bi pjevala lijepe pjesme svojim umilnim zvonkim glasom, i stanovnici grada su se zaustavljali i slušali je. Knud nije bio baš nadaren za pjevanje ali je uspio naučiti sve tekstove, a i to je nešto.

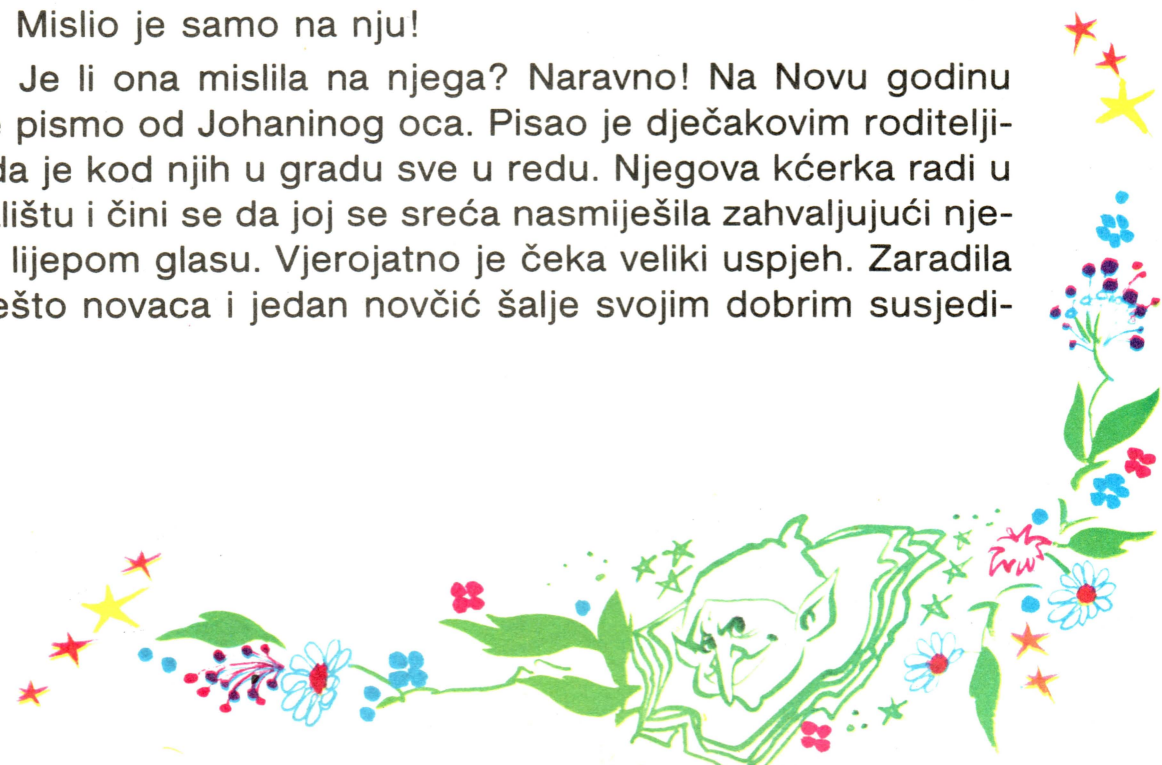
— Kako joj je lijep glas — govorili su dok su slušali Johanu.

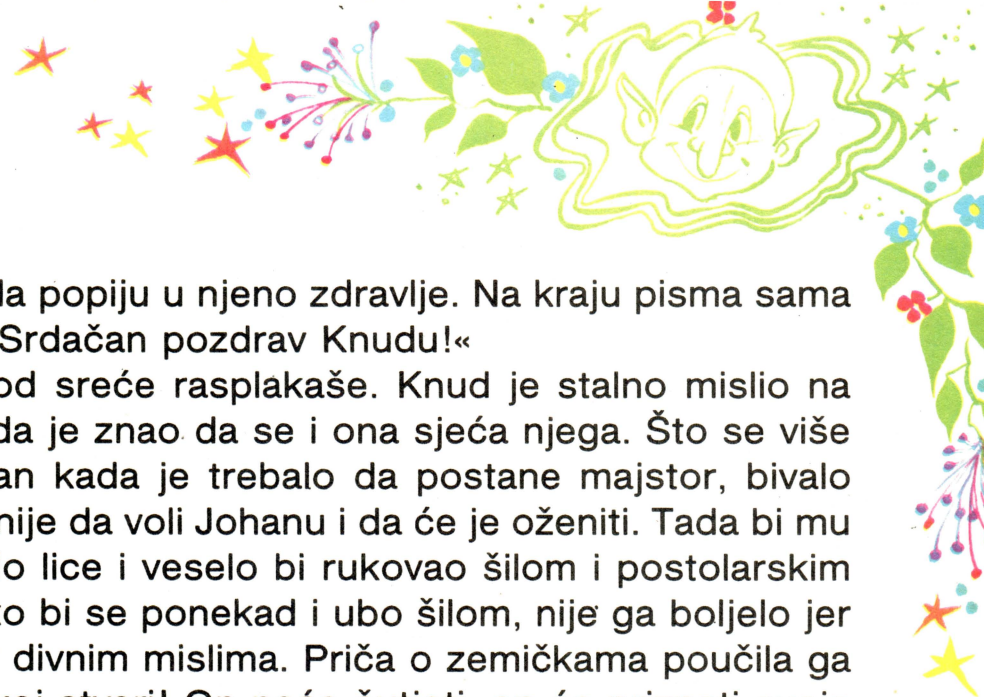
Bili su to sretni dani, ali oni nisu mogli vječno potrajati. Stigao je trenutak kada su dobri susjedi morali da se rastanu. Johani je umrla majka. Budući da je njen otac radio u Kopenhagenu, tamo je upoznao drugu ženu. Radio je kao konobar u nekom restoranu i kako je imao dobar posao, svi se preseliše u grad. Djeca se rastaše suznih očiju i obećaše da će se dopisivati bar jednom godišnje. Djeca su bila neutješna. Poslije Johanina odlaska, Knud se zaposlio kao šegrt u obučarskoj radnji, jer je već bio u godinama kada je morao nešto raditi.

Rado bi posjetio malu Johanu u Kopenhagenu. Ali nije mogao. Uštedio je samo dvanaest novčića. Kada je nebo bilo vedro na drugoj obali nazirale su se gradske kule. Tamo je bila Johana.

Mislio je samo na nju!

Je li ona mislila na njega? Naravno! Na Novu godinu stiže pismo od Johaninog oca. Pisao je dječakovim roditeljima da je kod njih u gradu sve u redu. Njegova kćerka radi u kazalištu i čini se da joj se sreća nasmiješila zahvaljujući njenom lijepom glasu. Vjerojatno je čeka veliki uspjeh. Zaradila je nešto novaca i jedan novčić šalje svojim dobrim susjedi-

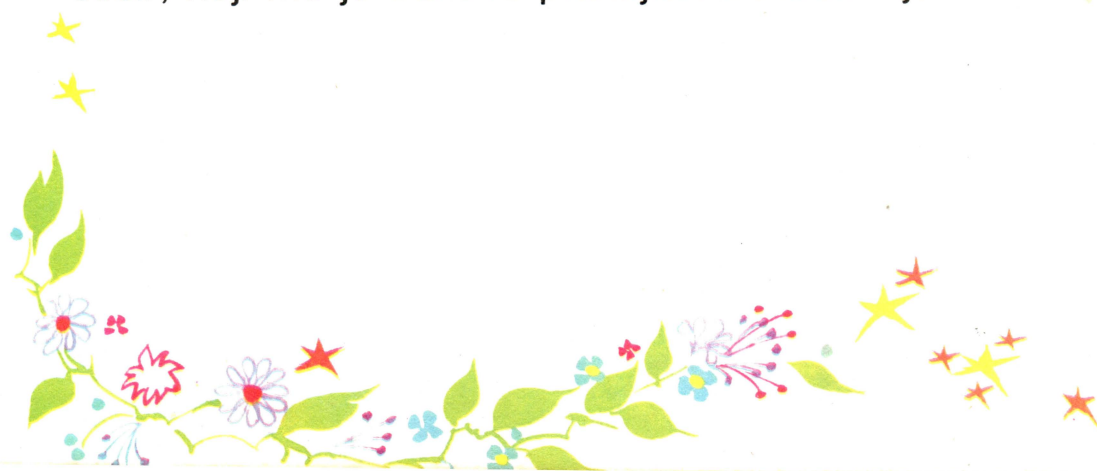

ma iz Kjoge da popiju u njeno zdravlje. Na kraju pisma sama je napisala: »Srdačan pozdrav Knudu!«

Svi se od sreće rasplakaše. Knud je stalno mislio na Johanu, a sada je znao da se i ona sjeća njega. Što se više približavao dan kada je trebalo da postane majstor, bivalo mu je sve jasnije da voli Johanu i da će je oženiti. Tada bi mu osmijeh ozario lice i veselo bi rukovao šilom i postolarskim remenom. Ako bi se ponekad i ubo šilom, nije ga boljelo jer je bio obuzet divnim mislima. Priča o zemičkama poučila ga je jednoj velikoj stvari! On neće šutjeti, on će priznati svoje osjećaje.

Postao je majstor. I sada se, prvi put u životu, uputio u Kopenhagen. Tamo je našao posao. Veselo je spremao svoju naprtnjaču. Kako će iznenaditi i obradovati Johanu. Razmišljao je o tome da joj u Kjogi kupi zlatan prsten, ali sjetio se da će u gradu naći ljepši. Njoj je sada bilo sedamnaest, a Knudu devetnaest godina. Oprostio se od roditelja i polako sanjarski krenuo kroz jesenju kišu i maglu. Lišće je opadalo s drveća. U Kopenhagenu je stigao mokar do kože. Uputi se prema kući svoga gazde.

Iz Kjoge su mu poslali novo majstorsko odijelo i novi šešir, koji mu je odlično pristajao. Dotada nije nosio šešir.

Prvi put ga je stavio kad je posjetio Johanina oca onoga tjedna kad je stigao. Grad mu se činio veoma složenim i zavrtjelo mu se u glavi od silne gužve... Našao je kuću koju je tražio i popeo se.

Knud uđe u lijepo i raskošno uređenu sobu. Johanin otac ga je ljubazno pozdravio, a domaćica, koju dotad nije poznavao, rukovala se s njim i poslužila ga kavom.

— Johana će se obradovati kada te vidi — reče otac.

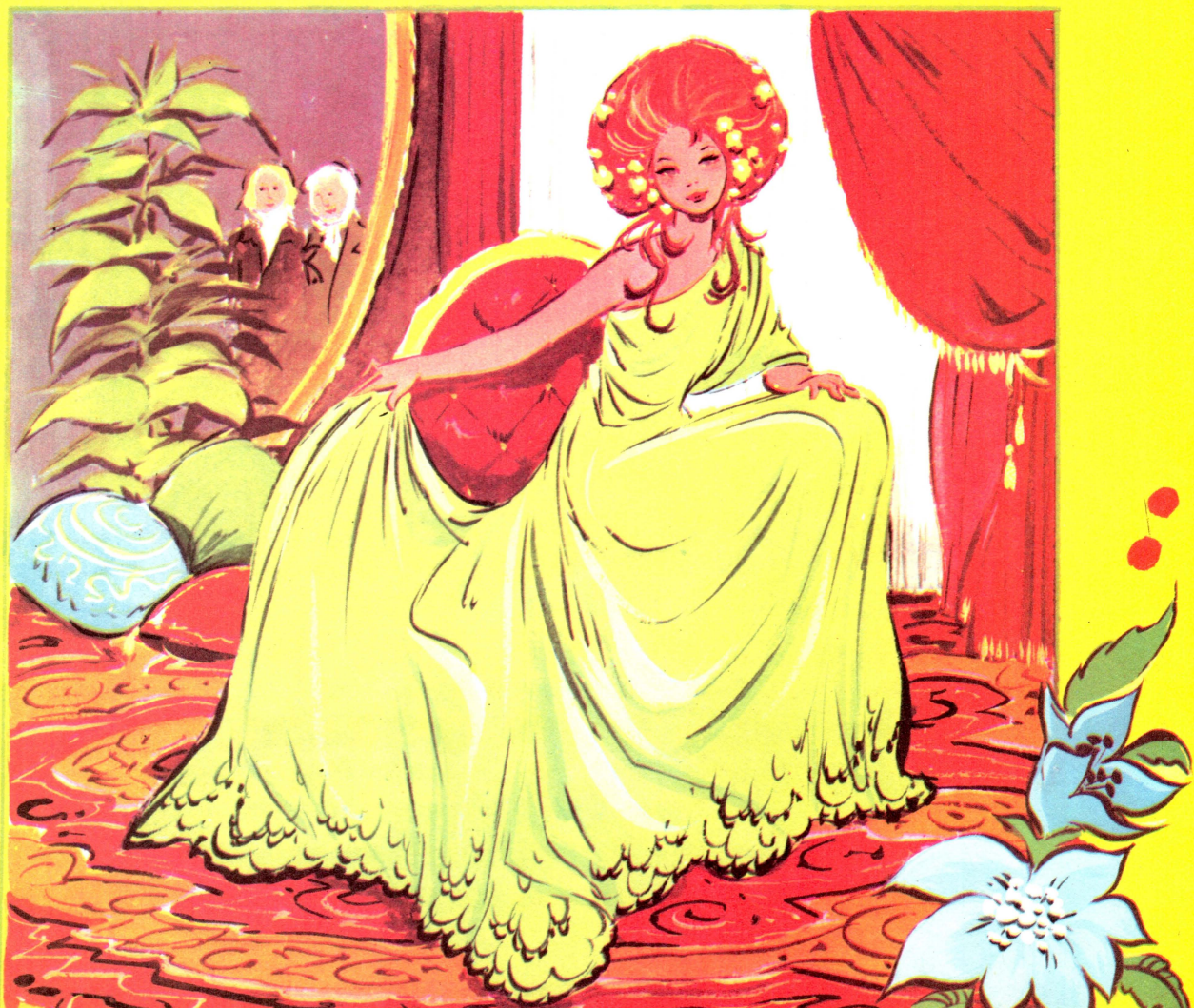
— Postao si momak i pol... Vidjet ćeš, i ona je prava djevoj-

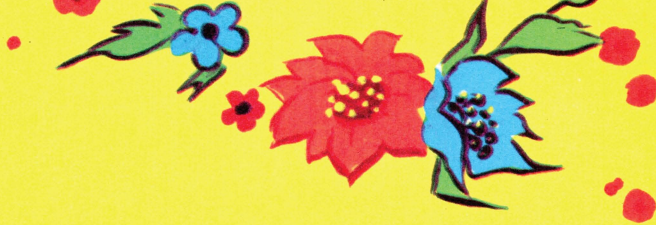
ka. Priuštila mi je svu radost ovoga svijeta. Plaća nam najamninu iako ima svoju sobu.

Veoma tiho otac je pokucao na vrata kćerkine sobe, kao da kuca na vrata nekog stranca, i oni udoše... Veoma lijepa soba! U cijelom Kjogu nije bilo takve! Ovakva soba odgovarala bi nekoj kraljici. Pod je bio prekriven tepihom, zavjese raskošne, a bio je tu i pravi pravcati baršunasti naslo-

njač. Cvijeće, slike i zrcalo, veliko poput vrata, u kojem se ogledala soba i samo malo nepažnje i čovjek bi mogao udariti u njega. Knud je sve to u času vidio a potom svu pažnju usmjerio na Johanu. Bijaše ona prelijepa djevojka, ali drugačija nego što ju je zamišljao. Takve djevojke nema u Kjogi! Bila ja prelijepa, predivna! U prvom trenutku ga je pogledala nekako odsutno, ali odmah zatim potrčala mu je u susret. Činilo se da će ga zagrliti... No, to nije učinila. U Johaninim očima se pojaviše suze. Bila je veoma sretna što vidi svoga druga iz djetinjstva. Štošta ga je željela pitati: o njegovim rodite-

ljima, o bazgi i vrbi — koje je zvala majka bazga i tata vrba, kao da su živa bića. A zašto ne bi mogla biti živa bića, poput zemički. Govorila je o njima, o tihoj ljubavi, o tome kako su dugo bili na poslužavniku, o tome kako se dama prepolovila. Veselo se smijala. Knudovi obrazi pocrvenješe i srce poče sve jače udarati. Ona je postala dobra djevojka. Shvatio je da je poziv da provede poslijepodne u njihovoj kući zacijelo njena želja. I kada je uzela knjigu i počela glasno čitati Knud je mislio da sluša njene misli i čuje glas njezine ljubavi. I jednostavna pjesma koju je kasnije otpjevala činila mu se kao dio priče koja izvire iz njenog srca. Da. Zacijelo je tako. Voli ga. Suze, koje mladić nije mogao zadržati, klizile su niz njegovo lice. Žanijemio je i nije mogao izustiti niti jednu jedinu riječ. Doimao se veoma nespretnim, ali ona mu pruži ruku i reče:

— Tako si osjećajan, Knud. Budi uvijek takav.

I tko bi mogao spavati poslije takvog poslijepodneva? Knud je cijelu noć probdio misleći na riječi Johanina oca na odlasku:

— Nadam se da nas nećeš zaboraviti — rekao je. — Nemoj sada da nam ne dođeš cijelu zimu.

Dakle, mogao je navratiti sljedećeg tjedna i namjeravao je to učiniti. Svaku večer, poslije završena posla, kada bi se u gradu upalila svjetla, Knud bi odlazio u šetnju. Uglavnom ulicom u kojoj je stanovala Johana i gledao bi u osvijet-

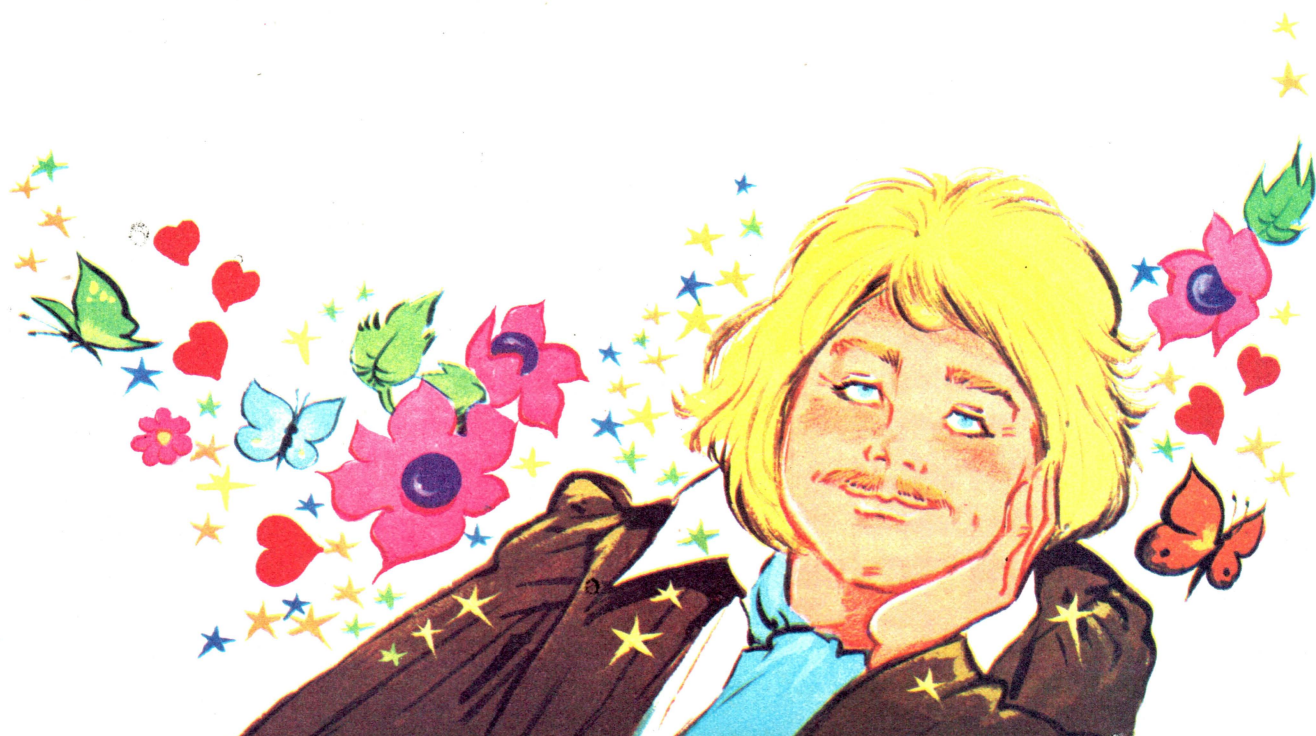
ljeni prozor njene sobe. Jednom je ugledao i njeno lice iza zavjese. Kako je bila lijepa te noći! Žena njegova gazde zabrinuto je kimala glavom, jer je Knud izlazio svake večeri.

— Pusti ga na miru, ženo. Mlad je — govorio je gazda. I smijao se.

— Vidjet ćemo se u nedjelju i onda ću joj reći koliko je volim — razmišljao je Knud. — I reći ću joj da ona mora biti moja žena. Da, reći ću joj sve što nosim u srcu. Ja sam samo siromašni majstor, ali postat ću vlasnik obučarske radionice i radit ću samostalno. Tako ću skupiti novac. Neiskazana ljubav nema nikakva smisla. Sjetio se što se desilo zmičkama u njihovoj tužnoj priči. Da, ja ću joj priznati.

Kada je narednog tjedna Knud došao kod Johane, jako se razočarao jer su svi izlazili. Trebalo je da mu to ranije kažu. Ona mu pruži ruku i upita ga:

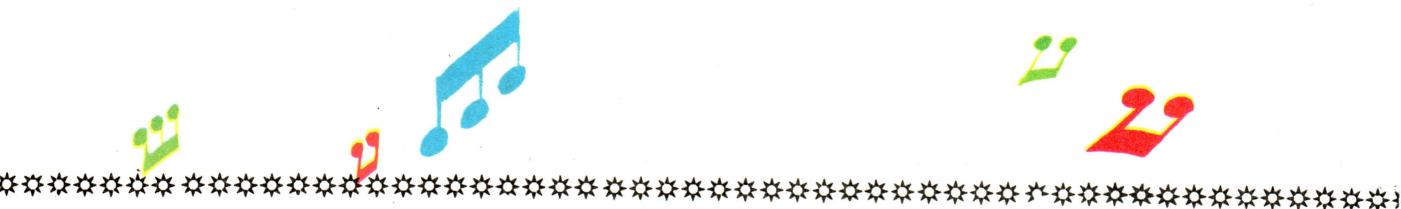
— Jesi li ikada bio u kazalištu? Trebaš otići ponekad. Ako si slobodan u srijedu, poslat ću ti ulaznicu za moju predstavu. Moj otac zna tvoju adresu.

Bila je veoma ljubazna. U srijedu, kao što je i rekla, Knud je primio zalijepljenu kuvertu, u kojoj je bila samo ulaznica i ni jedna jedina riječ. Te je noći, prvi put u životu, Knud posjetio kazalište i vidio novu, drugačiju Johanu. Prekrasnu i prelijepu! U operi je glumila suprugu nekog stranca. Ali, to je

bilo samo u operi, samo u priči. Knud je znao da to nije zbilja, jer ona mu ne bi poslala ulaznicu. Publika je klikkala i pljeskala a Knud viknu:

— Hura! Hura!

I sam kralj se smješкао, kao da ga je Johana začarala. Kako se jedno osjećao Knud! No, volio je tu djevojku, a i ona je prema njemu nešto lijepo osjećala. A onda se sjetio savjeta zemičke dame: muškarac mora prvi izjaviti ljubav. Priča o zemičkama bila je veoma poučna.

Knudovi osjećaji bili su tada čisti kada se narednog tjedna uputio ka Johaninoj kući. Bila je sama i primila ga. Sve se odvijalo kako čovjek samo poželjeti može.

— Baš dobro što si došao — reče mu. — Mislila sam da pošaljem oca po tebe, ali predosjećala sam da ćeš doći. Moram ti reći da odlazim u Francusku sljedećeg petka. To je putovanje značajno za moju karijeru.

Knudu se učini da se soba okreće i da će mu srce pući. Ali, u njegovim očima se ne pojaviše suze, i usprkos očaju koji ga obuze ohrabri se. Johana je sve to shvatila i činilo se da će svakoga časa zaplakati.

— Kako si odan i vjeran! — uzviknu.

Ove riječi odriješiš Knudu jezik i, najposlije, on joj re-

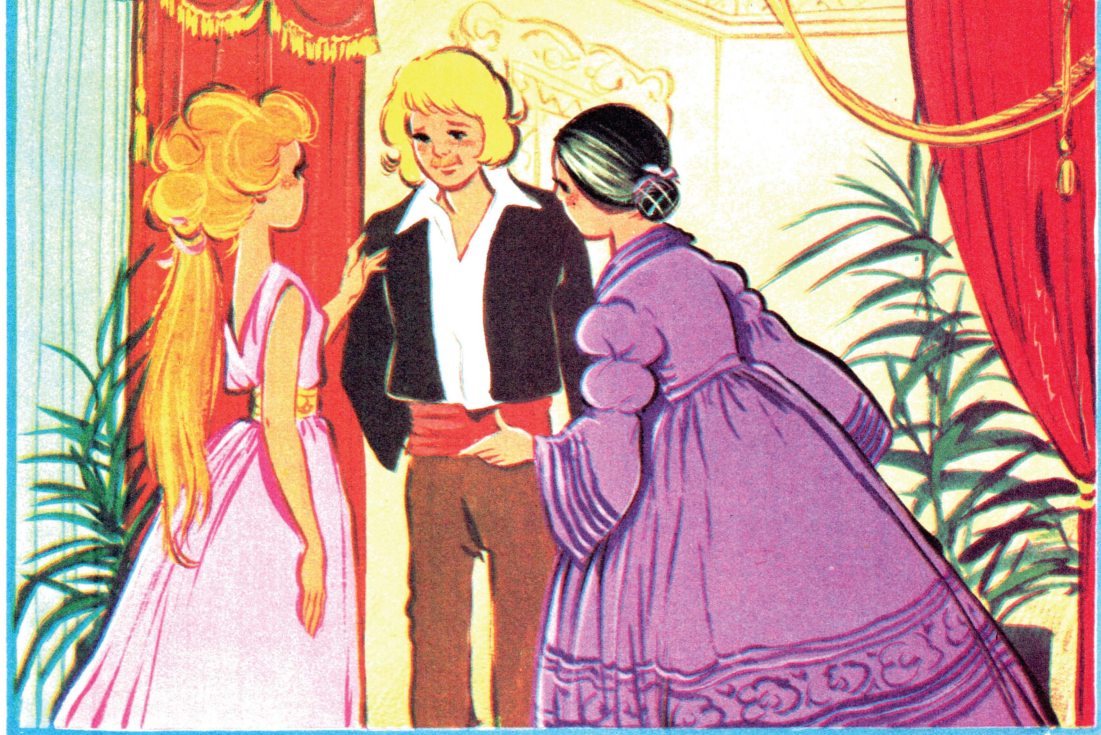

če koliko ljubavi osjeća i koliko čezne za tim da mu ona bude žena. Kada je sve to rekao, zamijetio je da je djevojka problijedjela. Izvuče svoju ruku iz njegove i reče tužno ali ozbiljno:

— Nemoj da oboje budemo nesretni, Knude. Mogu ti biti samo dobra sestra i ništa više — te nježno pomilova mladićevo vrelo čelo.

U tom trenutku uđe maćeha.

— Knudu je žao što odlazim — reče djevojka. — Hajde, budi hrabar — nijemo ga potapša po ramenu. Nitko ne bi mogao ni pomisliti da nisu razgovarali o putovanju. — Budi dobar i pametan kao što si bio pod vrbom, kad smo bili mali. Dječaćiću moj!

Knud je osjećao kao da dio njegovog svijeta nestaje, kao da vjetar odnosi sve njegove misli. Bio je prividno miran i nije znao da li da još ostane, ili da ode. Obje žene su bile ljubazne, Johana mu je poslužila čaj. Odjednom ona zapjeva divnim glasom, što je dopirao do dubine mladićeva srca. Na rastanku Knud pruži djevojci ruku, a ona mu reče:

— Mili moj brate, prijatelju moj! Uzmi ruku svoje sestre i reci joj zbogom.

Suze potekoše Johaninim licem, ali se istodobno i smješkala ponavljajući: — Moj brate.

Tako se oprostiše mladić i djevojka... Rastanci nisu nikada lijepi.

Ona otputuje u Francusku. Knud poče lutati blatnjavim ulicama Kopenhagena. Drugovi iz radionice pitali su ga zašto je tako zamišljen, zar nije mlad i zar se ne može zabavljati poput njih.

Jednog dana Knud ode s drugovima u krčmu u kojoj je bilo mnogo lijepih djevojaka, ali ni jedna nije bila lijepa poput Johane. Uspomena na djevojku je ponovo oživjela u njegovom srcu, upravo ondje gdje se nadao da će je zaboraviti. Prekrižio je ruke i počeo razmišljati... Svirale su violine i djevojke su plesale oko njega. Bilo je užasno. Johana je bila tu, u njegovu srcu, a živjela je tamo odakle je nikada neće moći dovesti. Izađe iz krčme i počne trčati gradskim ulicama. Dotrči do kuće u kojoj je ona stanovala: u kući nije bilo svjetla. Sve je bilo tamno, prazno i pusto.

Prođe zima, oštra i duga. Činilo se da su kuće spremne za vlastiti pogreb. Stiže proljeće i prvi brod isplovi iz luke. Tada Knuda obuze neutaživa želja da ode što dalje od zemaljskog svijeta, što dalje od Francuske.

Od grada do grada, s naprtnjačom na leđima, obišao je Njemačku. Nije poželio da se zadrži, niti odmori, nego je hodao sve dalje i dalje. Prvi put je poželio da se zaustavi u starom, prekrasnom gradu Nürnbergu.

Taj grad kao da je bio preslikan iz neke stare slikovnice, bio je osobit i star. Ulice su bile krivudave, a kuće razbacane bez ikakva reda, izbočenih prozora okrenutih prema pločniku, s malim kipovima, tornjevima i svijećnjacima, sve u svemu i veoma ljupke. Oluci na krovovima bili su neobično građeni, u obliku zmajeva ili pasa, a pružali su se sve do sredine ulice.

A na trgu, na kojem je stajao Knud, s ruksakom na leđima, nalazila se fontana, s veličanstvenim bakrenim likovima, koji su se uzdizali usred vodoskoka. Lijepa sluškinja je došla po vodu, dala je Knudu malo vode i ružu iz svog buketta. Učini mu se da je to dobar predznak.

Iz obližnje krčme dopirala je glazba koja ga je podsjećala na domovinu. Usredotočio se u mislima i cijelim svojim bićem na prošlost.

U Nürnbergu je našao posao kod dobrog gazde. Tu je ostao i naučio jezik.

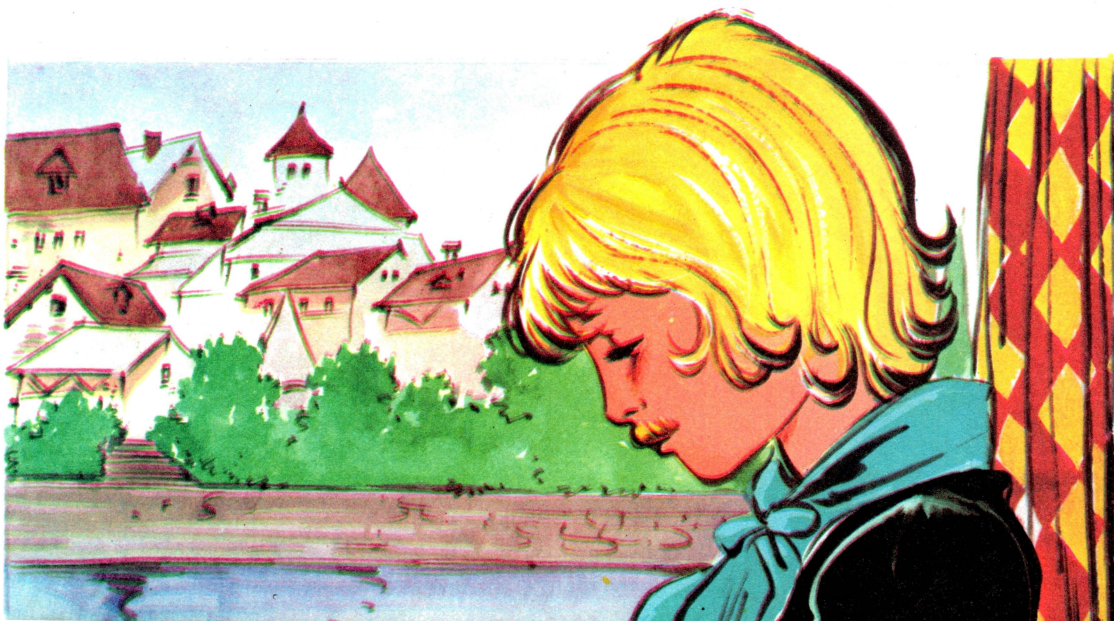
Brda u okolini grada bila su pretvorena u male vrtove, ali oko samog grada uzdizali su se visoki zidovi s velikim tornjevima. Pod zidom na ulazu u grad, na galeriji izgrađenoj u obliku arkade, užar je pravio užad, a uokolo rasle su tužne

vrbe u rupama i pukotinama. Grane drveća natkrivale su niske kućice i radionicu u kojoj se Knud zaposlio. Njegova soba bila je u potkrovlju, a grane tužne vrbe pružale su se ispred njegovih prozora.

Proveo je tamo ljetu i zimu, ali s proljećem morao je otići. Naime, u proljeće su grane tužne vrbe prolistale i procvjetale i sve je zamirisalo kao u njegovom domu: sve je bilo isto kao u Kjogi. Pobjegao je odatle i potražio posao u središtu grada, gdje nije bilo tužnih vrba.

Nova radionica je bila blizu starih zemljanih mostova, kraj mlina koji je neprestano radio. Voda iz mlina otjecala je u brzu rječicu, koja je krivudala između kuća i nad njom su stajali stari, trošni balkoni...

Nigdje nije bilo vrba, ni trave, niti cvijeća, samo je pred kućom, gotovo u samoj rijeci, rasla tužna stara vrba. Pružala je svoje grane nad rijekom, kao i vrbe iz vrta u gradu Kjogi.

Sjetio se mame bazge i tate vrbe, promatrao je drago stablo, osobito u noćima punim mjesečine, i tada je osjećao da je cijelim svojim srcem pravi Danac.

Njegovu nostalgiju budilo je drvo, a ne mjesec.

Opet moram otputovati. Zašto je to tako? Možda rascvjetala vrba zna odgovor... Oprosti se od svoga gazde i Nürnberga, i ode.

Nikome nije govorio o Johani, svu bol je čuvao za sebe. Sad je tek shvatio pravo značenje priče o zemičkama i

zašto je zemička u obliku muškarca imala gorki badem um-
jesto srca. I on je osjećao gorčinu, a Johana je bila slatka i

nasmijana, poput male zemičke. Knuda je gušilo, skinuo je naprtnjaču, ali mu nije bilo lakše. Sve uokolo njega bila je samo polovina, a drugu polovinu, koja ga je gušila, nosio je u sebi.

Tek kada je stigao na Alpe i promatrao visoke planine, učini mu se da svijet postaje sve veći: prepusti se svojim mislima da im da oduška, i oči mu se orosiše suzama. Činilo se kao da su ovdje skupljena krila svijeta. Kad bi se raširila, u tim krilima bi bile sjenovite šume, vode koje žubore, oblaci i snijeg.

Tiho prođe kroz novu zemlju i ona mu se učini poput velikog vrta. Na drvenim balkonima kuća sjedile su djevojke, plele čarape i pozdravljale prolaznike. U sumrak se činilo da vrhovi planina grle sunce, koje je u to doba godine okruglo i crveno, a zelenkasta jezera okružena drvećem podsjetila su ga na zaljev Kjoge. Osjećao je tugu, ali ne i bol.

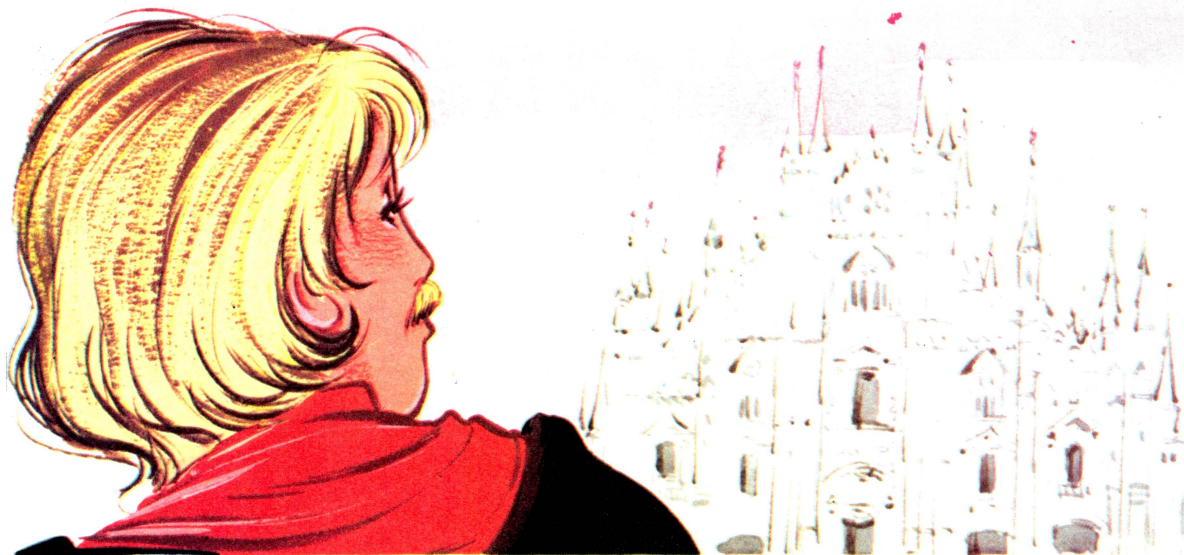

Na jednom mjestu, gdje Rajna brza i žubori, pojavi se duga, poput vrpce, i on se sjeti mlina u Kjogi, gdje isto tako voda žubori i razlijeva se.

Rado bi se zadržao u ovom gradiću na Rajni, ali i u njemu je raslo previše tužnih vrba i bazga... I krenu on preko goleme planine, ispresijecane kamenim gromadama na kojoj putevi kao da su visili na liticama poput lastavičijih gnijezda. Oblaci su ovdje bili niži i voda je žuborila u jarcima. Ostavio je ruže, čičke i snijeg Alpa i krenuo prema toplom ljetnjem suncu. Oprostio se od sjevernih zemalja, oprostio se s kestenom, vinogradima i kukuruzištima. Planine su sada podigle visok zid između njega i svih njegovih uspomena, a upravo to mu je bilo potrebno.

Pred njim se pojavi veličanstven i velik grad, Milano. Čestiti stari bračni par dao mu je smještaj i posao. Bili su Nijemci i ubrzo su zavljeli tihoga radnika koji je radio više od ostalih, govorio malo i bio dobar. I Knud je osjetio da je oslobođen one teške boli što mu je pritiskala srce.

Nad njim se prostiralo plavo nebo, oko njega grad je živio, a zelene su ga ravnice Lombardije uspavljivale. Snježni nanosi na visokim planinama bili su deblji nego u sjevernim zemljama... I tada se sjeti bršljana koji se peo uz crvene zidove, ali pri tome ne osjeti bol. Želio je da ga sahrane ovdje, na ovoj strani planine.

Već su prošle tri godine otkako je napustio svoju zemlju, a već godinu dana živio je u Milanu, kada ga gazda pozva da odu u operu. Bio je to spektakl koji se nije smio propustiti. Raskošne svilene zavjese visile su na svih sedam katova, koji su od partera do posljednjeg kata bili puni najodabranije i najuglednije publike. Dame su nosile bukete cvijeća, kao kada idu na ples, a kavaliri su bili svečano odjeveni. Mnogi od njih nosili su zlatne i srebrne ukrase. U parteru je bilo toliko upaljenih sijalica, da se činilo da je dan, a glazba je nježno dopirala do njih. To kazalište bilo je znatno raskošnije od kazališta u Kopenhagenu, u kojem je gledao Johanu... Odjednom se dignu zavjesa, i čarolija počne. Johana se pojavi na sceni, odjevena u svilu i zlato, sa zlatnom krunom na gla-

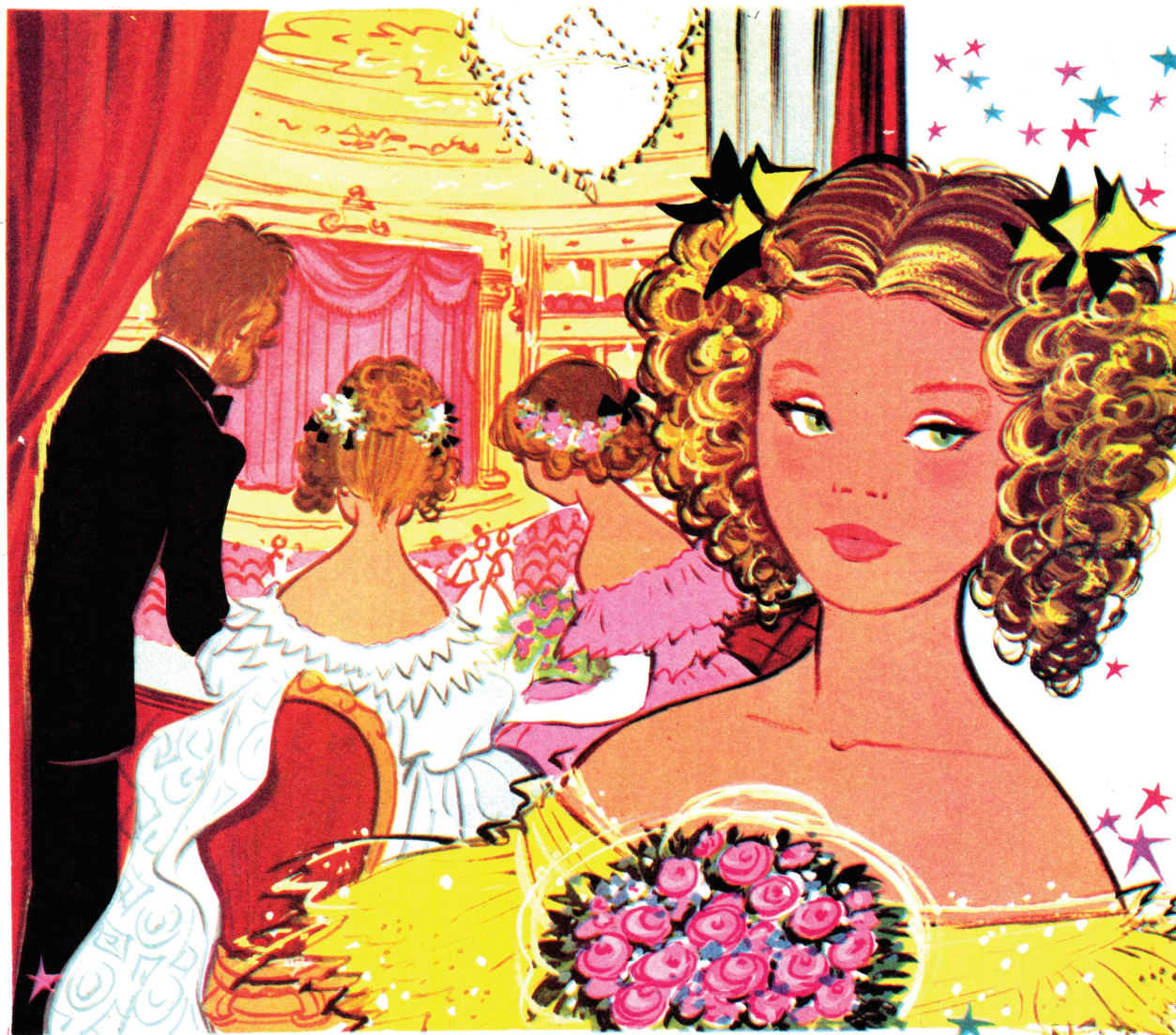
vi. Glas joj bijaše anđeoski. Slatko se smješkala publici i odjednom pogleda prema mjestu gdje je sjedio Knud.

Momak uhvati gazdu za ruku i uzviknu:

— Johana!

— Da, zove se Johana.

Knud uze program i nađe njeno ime.

Nije to bio san, bila je to zbilja. I svi ljudi bili su očarani tim čudesnim glasom. Poklanjali su joj cvijeće, vraćali je svojim pljeskom. Stalno je odlazila s pozornice i vraćala se na nju.

Na ulici se velika skupina ljudi okupila oko njene kočije, svi su je željeli vidjeti, biti blizu nje. Knud je bio nedaleko

od nje, među onima koji su najjače pljeskali... Stigoše do raskošno osvijetljene djevojčine kuće i Knud požuri da joj otvori vrata kočije. Lice joj je bilo umiveno svjetlošću. Johana siđe, pogleda Knuda, ali ga ne prepozna. Gospodin, čija su prsa bila ukrašena nekim ordenom, pružio joj je ruku... Činilo se da su zaručnici.

Kada je stigao kući, Knud spakira naprtnjaču. Bilo je vrijeme da se vrati u Kjogu, tužnoj vrbi i bazgi. Da, morao je to učiniti... Tužnoj vrbi!

Mada su ga molili da ostane, više ga ništa nije moglo zaustaviti. Govorili su mu da će uskoro zima, da je snijeg već prekrrio planine, ali sudeći prema tragovima koje su ostavljala kola, Knudu se učini da može da krene, s naprtnjačom na leđima, oslanjajući se o štap.

Krenuo je preko planina, penjao se i silazio, ali nije naišao ni na kakav grad ili kuću. Iscrpljen, gledao je zvijezde ka-

ko sjaje u mraku, stopala su mu otkazivala, a glava mu je klonula. Činilo mu se da su zvijezde pale u dolinu, da mu je nebo pod nogama. Bio je bolestan. Zvijezda pod njim bilo je sve više, treptale su i kao da su se premještale s jednog mjesta na drugo. Zapravo, to su bila svjetla koja su se palila u gradiću. Kada to shvati, Knud prikupi snagu i u posljednji trenutak stiže do jednog konačišta.

Njegovo tijelo je bilo iscrpljeno i trebalo je odmor i nje-gu. Ostade u konačištu cijeli dan. U dolini su se topili led i snijeg. Jednog jutra zvuk danskog plesa stiže do njega. Svi-rao je neki orguljaš iz Bavarske... I Knud više nije mogao odoljeti nostalgiji.

Dane i dane je hodao, kao da ga je nosila želja da se
vrati u domovinu prije no što tamo svi umru. Nije govorio o

svojoj boli, pa nitko nije mogao ni slutiti što on nosi u svome srcu, a nosio je bol, pretešku bol, i u njegovu životu nije bilo ljepote. Bol koja ga je morila nije mogao podijeliti ni s prijateljima, jer ih i nije imao.

Na putu k sjeveru svugdje se osjećao strancem.

Od kuće je za sve to vrijeme dobio samo jedno pismo, i to davno. U njemu je pisalo: — Ti nisi pravi Danac, poput nas, koji smo to i tijelom i dušom. Ti više voliš strane zemlje...

Roditelji su ga dobro poznavali... Samo oni mogu tako pisati!

Zahladnjelo je. Prolazio je velikom cestom, obasjanom poslijepodnevnim suncem. Primijetio je da su ogoljela polja

uokolo njega. Odjednom mu se pogled zaustavi na velikoj tužnoj vrbi pored puta. Drvo mu se učini poznatim i prisnim pa sjede pod njega. Umoran, nasloni glavu na njegovo deblo i san mu sklopi vjeđe. Sanjao je da se granje stabla proteže kako bi ga zagrlilo. Da, tužna se vrba doimala poput veličanstvena starca. To je bila vrba, koja ga je uzela u naručje da ga vrati u Dansku i da ga ostavi na obali grada Kjoga. Krenula je u svijet u potrazi za umornim sinom i sada ga je nosila u snu u vrt koji se nalazio na obali rijeke. Johana, u punom sja-

ju i ljepoti, sa zlatnom krunom na glavi, također je bila tamo, čekala ga i mahala mu:

— Dobro došao!

Tamo su bila i dva čudna bića, drugačija nego ranije, jer su sada mnogo više nalikovala na ljude. Muškarac zemička i dama zemička: bili su okrenuti sprijeda i veoma su lijepo izgledali.

— Hvala ti! — rekoše oni Knudu. — Sada smo zaručnici jer si nam ti razvezao jezike! Od tebe smo naučili da treba izreći ono što se osjeća, kako bi čovjek ostvario svoju želju. Naša pobjeda je i tvoja.

Zemičke se uzeše u ruke i krenuše zajedno ulicama Kjoga.

I otraga su bile lijepe. Knud i Johana krenuše za njima također se držeći za ruke.

Tako su zaručene zemičke stajale na jednoj strani, a na drugoj su klečali Knud i Johana. Ona je pognula glavu prema Knudu, a suze su joj tekle niz lice, kao lijepe biserne kapljice. I velika ljubav njegove drugarice istopila se zajedno sa ledom, koji je obavio njegovo srce.

Suze stigoše do vrelih Knudovih obraza — i on se probudi. Nad glavom mu je bila stara tužna vrba u nekoj stranoj zemlji, bilo je hladno, spuštao se sumrak... Iz oblaka počeo padati i smrznuti grād ga udaraše po licu.

Najsretniji trenutak moga života bio je ovaj san — pomisli. — Želim još dugo sanjati!

Sklopi vjeđe, zaspao i počeo opet sanjati...

Spavao je kada je u zoru počelo sniježiti. Snijeg mu je pokrio stopala. Ujutro ga nađoše seljaci. Umro je od zime pod granama tužne vrbe.

maria paronai

SNJEŠKO BIJELIĆ

— Baš me osvježava ova hladnoća! Cijelo tijelo mi škripi od zadovoljstva — govorio je Snješko Bijelić. — I sunce me gleda svojim velikim plamenim očima, a neće me uništiti.

Snješko Bijelić je umjesto očiju imao dva komada crijepa, staru četku umjesto usta i zuba. Rodio se usred pljeska djece, zvuka zvončića na saonicama i fijuka bičeva kroz ledeni zrak.

Sunca nestade i pun, okrugao i velik mjesec pojavi se na plavičastom nebu.

— Vidi, sad je sunce na drugoj strani — uzviknu zbunjeno Snješko Bijelić. Kao da više nema lošu naviku da grije. Više mi se dopada kada je ovako: dovoljno je svjetlosti da mogu vidjeti samog sebe, a nije dovoljno toplote da me otopi. Kad bih samo znao kako bih se mogao pomaknuti. Rado bih se sklizao na ledu, poput djece, ali ne znam trčati.

— Vau, vau! — zalaja stari pas vezan lancem. — Ne brini, sunce će te naučiti da trčiš. Naučilo je i sve tvoje pretke. Svi su otišli niz brdo. Vau, vau!

— Ne razumijem te — reče Snješko Bijelić. — Zar će me ona kugla naučiti da trčim? Primjetio sam da se ona kreće. Jutros je bila na drugoj strani.

— Ti ništa ne razumiješ — reče pas Snješku. — Tek su te napravili, štošta ne razumiješ. Ovo što sada vidiš, to je

Mjesec, a ono što si jutros vidio bilo je Sunce. Mjesec ne grije, a Sunce grije i zbog njega ćeš se uskoro skliznuti niz planinu, niz liticu i bit ćeš pretvoren u vodu.

— Ne razumijem te sasvim, al' mi se čini da mi se loše piše. Iz tvojih riječi zaključujem da ona kugla koju si nazvao Suncem nije moj prijatelj.

— Naravno da nije — odgovori vezani pas. — Jednom će ti to i dokazati. E, odoh ja na počinak. U lijevoj nozi me žiga, promijenit će se vrijeme, a to mi škodi.

Vrijeme se i promijenilo. Gusta magla je prekrila cijeli kraj a ledeni vjetar bridio je oštar poput noža. No, kada se pojavilo sunce, drveće i žbunje, prekriveni injem, stvoriše veličanstven prizor. Kao da je šuma bila puna bijelih koralja, inje na granama izgledalo je poput bijele nježne čipke i na suncu se presijavalo poput dijamantata. Tužna vrba njihala se na vjetru. Bila je puna života, poput drveća usred ljeta.

— Vidi kako je lijepo — reče djevojčica svom drugu.

Njih dvoje su šetali vrtom i zastadoše ispred Snješka Bijelića. — Ljeti nema ovakve divote.

— Nema ni smiješnih osoba poput ovog snješka — smijao se mladić i pokazivao na lutku od snijega.

Njih dvoje se udaljiše, plešući i skakućući. Snijeg je pod njima škripao.

— Tko su oni? — upita Snješko Bijelić psa.

— Djevojčica me miluje, a mladić mi daje kosti. Zauzvrat, ja ih ne grizem.

— Što oni rade? Jesu li važni poput tebe i mene? — upita znatiželjni Snješko Bijelić. — Tako malo znam o ovom svijetu!

Pas čuvar ponosno razgleda okolicu prije nego što je odgovorio:

— Naravno da je tako. Ti si se tek rodio. A ja već dugo živim u ovoj kući i nisam oduvijek stanovao u psećoj kućici, kao sada. Poznajem sve ljude koji žive u ovoj kući i znam mnoge stvari, jer sam ih slušao dok su o njima pričali. Ako dopustiš, prepričat ću ti svoj život.

— Vau, vau? — zalaja pas i naježi se na hladnom vjetru. — Nekada sam živio u kući, mazili su me i spavao sam na baršunastoj stolici. Često sam sjedio u krilu mojih gospodara, kupali su me svaki dan i četkali mi dlaku. Kad sam previše porastao poklonili su me kućepaziteljici. Dakle, preselio sam u podrum. Bilo je to krasno mjesto i ja sam tamo bio gazda.

Pas uzdahnu. Snješko Bijelić ga je slušao zapanjeno.

Koliko toga može da se desi u životu običnog psa! Da li i njegov život može biti tako buran?

— Gle — nastavio je pas — i odavde možeš vidjeti sobu u kojoj sam živio. Tu je malo vlažnije nego gore, ali je vrlo ugodno. Dobro su me hranili, imao sam svoj jastučić, lijepu peć. Kako mi je bilo lijepo kraj nje! Ja sam ležao, a ona je gorjela... Još uvijek je sanjam!

— Zar je peć tako lijepa? — upita Snješko Bijelić. — Nalikuje li na mene?

— Ma, kakvi! Crna je poput ugljena, s dugim, krivim vratom. Jede komade drveta i iz usta joj izlazi vatra. Vrlo ugodna vatra. U to doba najveće mi je zadovoljstvo bilo ležati pored nje. Možeš je vidjeti kroz prozor — objasni pas. Pogled mu je bio sjetan.

Snješko pogleda i vidje crn i sjajan predmet, s bakrenom pećnicom. U njenom donjem dijelu se pojavljivao i ple-

sao plamen, crven i sjajan. Uistinu, to je bio lijep predmet i privlačio ga je na neki osobit način, kao da je imao magnet u svojoj utrobi. Snješko Bijelić je osjetio nešto novo, nešto što nije znao objasniti, ali je to u njemu budilo želju da priđe peći i da uživa u njenoj toploti, koju je njegov prijatelj pas tako dobro opisao.

— Zašto si je ostavio? — upita.

— Nisam svojevoljno. Natjerali su me. Jednog dana sam ujeo najmlađeg gospodara kada je pokušao da mi uzme kost — reče pas. — Od tad moram živjeti ovdje, u vrtu, i nositi ovaj lanac. Dobio sam reumu u šapi, i glas mi je promukao od zime. Ma znaš kako to već ide!

Snješko Bijelić gotovo nije ni slušao ono što je pričao pas. Gledao je lijepu i sjajnu peć koja je stajala na svojim nožicama i divio joj se. Plavičasti, ili crvenkasti, plamen koji je izlazio činilo mu se da ga zove, kao da je i peć željela da joj Snješko pride.

— Imam jednu želju — uskoro izjavi Snješko. — Jednu bezazlenu želju, ali želim da mi se ona ostvari. Želim da uđem u ovu sobu i da se samo na tren naslonim na peć, samo na tren. Bio bih tako sretan! Moram uspjeti. Hoćeš li mi pomoći, prijatelju psu?

— Baš si glup, Snješko! — odgovori pas. — Nikada nećeš moći ući u kuću. Čak i kad bih te pogurao. — Pa ti si nepokretan. Ali, pretpostavimo da ti to i pođe za rukom, umro bi u istom trenu, istopila bi te toplota peći. Bio bi to tvoj kraj.

— Baš mi je žao! A to bi bilo tako lijepo — uzdahnu Snješko Bijelić.

I cijeli dan Snješko Bijelić nije odvajao svoje od crijepa napravljene oči od prozora sobe u kojoj je bila peć. Najviše ga je privlačila pri svjetlosti predvečerja. Peć je zračila slađu i nježniju svjetlost od mjeseca i sunca. Samo peć može stvoriti tako privlačnu svjetlost. Plamen je izlazio kada bi se otvorila vrata ognjišta, i činilo se da pleše, da raste. Osvjetljavao je lice Snješka Bijelića, smanjio ga, omekšao je zamrznuti snijeg i izvukao nekoliko kapljica vode iz njegovih očiju, a one su nalikovale suzama.

Snješku, opijenom slatkim mislima, noć je prošla brzo. Prozorska stakla ujutro su bila prekrivena iglicama inja, poput bijele zavjese koja je zastirala unutrašnjost sobe. Vjetar je bio hladan i inje se uhvatilo i na prozorskim staklima i na granama. Za Snješka Bijelića je to bilo prelijepo vrijeme i trebalo je da bude sretan. Ali on nije bio. Nedostajala mu je peć.

— Vau, vau — pozdravi ga pas. — Mislim da će se promijeniti vrijeme. Uskoro će ugrijati sunce.

Tako se i zbilo. Vjetar prestade, a sunčevi zraci postadoše jači. Obasjavali su snijeg od kojeg je bio napravljen Snješko Bijelić. Led se počeo topiti i Snješkovo tijelo iz dana u dan sve više je kopnilo.

Jednog jutra se potpuno istopio. Od njega ostade samo hrpica prljava snijega i dugački metalni štap. Zapravo žarač za peć kojeg su djeca obložila snijegom i tako napravila Snješka.

— Sada shvaćam što je osjećao — reče pas za sebe. — Neobično je da Snješko Bijelić toliko voli peć. Sad je jasno, u njemu je bio žarač. Njegova duša je bila duša peći. Jadnik, nestao je.

A nestalo je i zime.

— Vau, vau — zalaja pas čuvar. — Koliko je ljepše proljeće! Zimu može voljeti samo Snješko Bijelić, a ovaj je Snješko nije znao cijeniti.

S lijepim vremenom izadoše djevojčice u vrtove ispred kuća. Igrale su se i pjevale:

Rasti ljiljane svježi, lijepi i mirisni,
i bazga nam poklanja svoje mirisne cvjetove,
kukavica i ševa nam pjevaju,
jer proljeće nam polako stiže.
O kukavico, o ševo! I ja pjevam od sreće.
Sunce svojim zracima obasjava vrt.

I nitko više nije mislio na Snješka. Djeca koja su ga napravila gotovo da ga se više nisu sjećala. Napraviti će novog slijedeće zime!

